

**ГЕОХРОНОЛОГІЯ ТА РУДОНОСНІСТЬ ДОКЕМБРІЮ
І ФАНЕРОЗОЮ**
**(за матеріалами наукової конференції з міжнародною участю,
присвяченої 110-й річниці від дня народження
академіка АН УРСР М. П. Семененка)**

Ювілейні дати видатних учених надають змогу науковій спільноті увічнити пам'ять про них, оцінити вагомість внеску у розвиток фундаментальної науки, підвести підсумок їхніх наукових розвідок, окреслити коло ще не вирішених наукових завдань.

Саме такій знаменній події – 110-й річниці від дня народження вченого зі світовим іменем, видатного українського геолога й визначного організатора наукової роботи, академіка АН УРСР Миколи Пантелеймоновича Семененка – було присвячено наукову конференцію з міжнародною участю на тему “Геохронологія та рудоносність докембрію та фанерозою”. Вона відбулася у м. Києві в Інституті геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) імені М. П. Семененка НАН України 17–18 листопада 2015 р.

Уже анонсованою назвою чітко окреслено роль академіка М. Семененка, яку він відіграв у розвитку петрології, геохімії, геохронології і рудоносності докембрію та фанерозою, у формуванні нових поглядів і висловленні нових ідей щодо геологічних явищ, у становленні нових наукових напрямів тогочасної геологічної науки, які не втратили передових позицій і донині, в організації фундаментальних досліджень світового рівня, у підтримці й створенні нових наукових колективів, насамперед Інституту геохімії і фізики мінералів (ІГФМ) АН УРСР (1969), засновником і першим директором якого він став і залишатиметься назавжди таким у нашій пам'яті. Цим вчинком він певною мірою реалізував ідею академіка В. Вернадського про створення на основі фізики і хімії Мінералогічного інституту.

Співорганізаторами конференції були ІГМР імені М. П. Семененка НАН України, Українське мінералогічне товариство, Міжвідомчий петрографічний комітет, Національний стратиграфічний комітет, ВГО “Спілка геологів України”, Українська національна група Міжнародної асоціації з вивчення генезису рудних родовищ (Ukr IAGOD).

В Організаційному комітеті конференції: М. Щербак і О. Пономаренко (голови), Л. Степанюк і С. Кривдік (співголови), В. Сьомка, В. Загнітко, О. Бобров, С. Цимбал, Д. Черниш, М. Донської (учений секретар). Активну участь у її роботі взяло понад 60 відомих учених і практиків: академіків і членів-кореспондентів НАН України, докторів і кандидатів наук, докторантів і аспірантів, студентів, науково-дослідних інститутів НАН України, Київського, Львівського й Одеського національних університетів та інших установ.

Директор ІГМР імені М. П. Семененка НАН України академік О. Пономаренко, відкриваючи конференцію 17 листопада 2015 р., наголосив на величчї постаті видатного вченого-геолога, його видатному внескові у розвиток геологічної науки і його ролі у створенні принципово нової за складом і характером діяльності науково-дослідної установи – Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (з 1994 – ІГМР НАН України).

У вітальній промові з нагоди ювілею учень М. Семененка, багатолітній директор Інституту академік М. Щербак (нині радник дирекції), аналізуючи погляди вченого у низці галузей геологічної науки і практики та акцентуючи на їхній фундаментальності,

обґрунтував потребу на сучасному етапі за допомогою найновіших методів вивчення мінеральної й органічної речовини підтвердити і розвинути його ідеї, більшість яких, як це переважно завжди буває з фундаментальними ідеями видатних учених, випереджувала час.

Від Відділення наук про Землю (ВНЗ) НАН України та Інституту геофізики (ІГ) НАН України колектив ІГМР імені М.П. Семененка НАН України віншував заступник академіка-секретаря ВНЗ НАН України, заступник директора ІГ НАН України, член-кореспондент НАН України В. Кендзера.

Роботу конференції було організовано в секціях “Походження та рання історія Землі”, “Циклічність у геологічній історії Землі”, “Геохронологія та петрологія фундаменту та складчастого обрамлення Східноєвропейської платформи”, “Рудоносність докембрію та фанерозою”, “Фізика мінералів”.

Програмою було передбачено виголошення 31 пленарної і 35 стендових доповідей науковцями з провідних наукових центрів України, насамперед Києва, Одеси, Львова, Харкова, Дніпропетровська, а також країн СНД (Азербайджан, Грузія, Росія).

На пленарних засіданнях цих секцій, на яких почергово головували О. Пономаренко, Л. Степанюк, С. Кривдік, М. Донської, В. Загнітко, І. Наумко, О. Матковський, М. Таран, В. Сьомка, Є. Шермет та С. Цимбал, заслухано 23 фундаментальні наукові доповіді.

Зокрема, на ранковому пленарному засіданні 17 листопада доповідали: М. Донської (ІГМР імені М.П. Семененка НАН України) на тему “Роль академіка Н. П. Семененка в изучении минерально-сырьевой базы Украины” (співавтори Н. Донської, Л. Легка), С. Кривдік (ІГМР імені М.П. Семененка НАН України) – “Лужні породи України та їхня рудоносність і роль академіка М. П. Семененка в їх дослідженні”, Л. Степанюк (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Циклічність геологічних процесів в історії Землі: першопричини” (співавтори М. Щербак, О. Пономаренко), В. Загнітко (КНУ імені Тараса Шевченка) – “Вклад М. П. Семененка у розвиток української геології та його ідеї у світлі сучасної геологічної науки”, В. Семененко (Інститут геохімії навколишнього середовища (ІГНС) НАН України) – “Допланетні процеси мінералоутворення”, І. Наумко (ІГТГК НАН України) – “Глибинні флюїди Землі (за киснево-водневою моделлю М. П. Семененка)” (перед виступом привітав колектив ІГМР імені М. П. Семененка НАН України від Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України), І. Михальченко (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “О геологической истории разломной сети Украинского щита” (співавтори Б. Занкевич, О. Пономаренко).

На вечірньому пленарному засіданні 17 листопада 2015 р. виступили Л. Степанюк (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) з доповіддю на тему “Імовірні джерела родоначальних магм двопольовошпатових гранітів Середнього Придніпров’я та умови магмогенерації” (співавтори С. Курило, І. Котвицька), О. Петренко (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Геохімічні особливості Новоукраїнського масиву Ігульського мегаблоку Українського щита” (співавтор Л. Шумлянський), В. Бахмутов (ІГ НАН України) – “Кинематика Восточно-Европейской платформы в палеозое по палеомагнитным данным” (співавтор Е. Поляченко), І. Жуланова (СВКНИИ ДВО РАН, г. Магадан) – “Время в геологии и общие шкалы докембрия”, Л. Степанюк (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Фінальний етап гранітоїдного магматизму в Дніс-

тровсько-Бузькому мегаблосі Українського щита” (співавтори Т. Довбуш, І. Лісна, К. Петриченко).

Такими самими насиченими стали пленарні засідання 18 листопада 2015 р., ранкове з яких розпочав В. Хоменко (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) на тему “Баддингтоніт в пегматитах Волині: кристалохімія, ІЧ-спектри та умови утворення” (О. Вишневський). Надалі доповідали Н. Кичань (ІГНС НАН України) на тему “Локальні структури ударного метаморфізму в звичайних хондритах”, В. Пономар (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Фазові перетворення гетитових руд за даними методу термомагнітного аналізу” (співавтори Т. Савченко, Н. Дудченко, О. Брик), І. Михальченко (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Кореляція урану й торію в рудних альбітитах глибоких горизонтів Ватутинського родовища, Український щит”, Б. Іванов, Д. Возняк (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Нові дані про Покрово-Кириївське родовище плавикового шпату в Приазов’ї” (співавтори О. Пономаренко, А. Самчук, С. Стрекозов), О. Цільмак (ЛНУ імені Івана Франка) – “Рідкісноземельна мінералізація Бобріківського золото-поліметалевого родовища (Нагольний кряж, Донбас)” (співавтори Л. Скакун, Р. Серкіз), В. Синицин (КНУ імені Тараса Шевченка) – “Хімічна класифікація та металогенічна спеціалізація метасоматитів: ідеї М. П. Семененка та нові підходи”, Е. Шеремет (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Фанерозойская рудоносность Восточного Приазовья”, І. Михальченко (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Концентрація урану й торію в альбітитах Новоолексіївського рудопрояву, Український щит” (співавтор Б. Іванов), О. Грінченко (КНУ імені Тараса Шевченка) – “Речовинний склад та вік Та–Nb мінералізації в пегматоїдах Шполянсько-Ташлицького рідкіснометалево-рудного району” (співавтори С. Бондаренко, В. Сьомка, Б. Іванов, Л. Канунікова), С. Цимбал (ІГМР імені М. П. Семененка НАН України) – “Геологічна будова і структурно-літологічна модель Тарасівського розсипного родовища титано-цирконієвих руд” (співавтори Д. Хрущов, О. Лобасов, Ю. Цимбал) та “Слюдисті перидотити інтрузиву Малий Острожок (північна частина Подільського мегаблоску Українського щита)” (С. Кривдік, Ю. Цимбал).

Виставлені численні стенди належного наукового рівня і високого поліграфічного оформлення також ілюстрували розвиток ідей видатного вченого-геолога сучасності М. П. Семененка, незважаючи на наявні (будемо вважати, тимчасові!) на сучасному етапі труднощі, на чому акцентували куратори стендових доповідей Л. Степанюк, В. Сьомка, М. Таран.

У вільний від засідань час учасники конференції змогли ознайомитися з кабінетом-музеєм засновника і першого директора Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР, академіка АН УРСР М. П. Семененка та з наявною лабораторно-експериментальною базою.

У виданому до початку конференції збірнику тез наукової конференції з міжнародною участю “Геохронологія та рудоносність докембрію та фанерозою (до 110 річниця від дня народження академіка МАН УРСР Семененка Миколи Пантелеймоновича)” / НАН України, Ін-т геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка. – Київ, 2015. – 158 с. (74 наукові праці) розглянуто питання походження і ранньої історії Землі, циклічності в геологічній історії Землі, геохронології і петрології фундаменту та складчастого обрамлення Східноєвропейської платформи, рудоносності докембрію і фанерозою, фізики мінералів тощо, які ще детальніше були розкриті під час виступів на пленарних засіданнях та на стендових доповідях.

На підсумковому вечірньому пленарному засіданні 18 листопада 2015 р. активну участь в обговоренні взяли Л. Степанюк, С. Кривдік, М. Щербак, О. Матковський, В. Загнітко, М. Таран, І. Наумко, І. Жуланова, Д. Возняк. Дискусія виявилася витриманою і толерантною, хоча емоційною та жвавою, адже вона стосувалася низки не лише ще не вирішених ні М. П. Семененком, ні його наступниками та послідовниками проблемних як загальногеологічних, так і вузькоспеціалізованих питань, а й оцінки його як Вченого, Педагога, Організатора, Людини, Патріота!

У процесі дискусії всі, хто виступав, наголошували на величності постаті видатного вченого сучасності академіка М. П. Семененка, значущості проведення конференцій такого типу для увічнення пам'яті про видатних учених-геологів України, які, навіть не відаючи цього, заклали основу економічної незалежності майбутньої держави, висвітленню їхньої ролі у підготовці молодшої наукової зміни як передумову стабілізації й оновлення геологічної галузі, необхідності посилення міжнародних наукових зв'язків з вирішення актуальних геологічних, геохімічних і геохронологічних проблем сьогодення, висловлювали подяку членам Оргкомітету, насамперед директорові ІГМР імені М. П. Семененка НАН України, академіку НАН України О. Пономаренку, за зусилля, яких було докладено для проведення цього зібрання вчених на належному науковому і людському рівнях!

О. Матковський, І. Наумко